

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งมีวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และมีวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SS	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
df	แทน ชั้นของความอิสระ (Degrees of Freedom)
MS	แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution (t-Test)
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-Distribution (F-Test)
*	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
**	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รวบรวมได้จากพระสงฆ์มหานิกายที่สังกัดวัดในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน ๒๐๒ รูป มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์มหานิกายที่สังกัดวัดในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๒๐๒)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๑. สถานภาพ		
พระสังฆาธิการ	๒๘	๑๓.๘๖
พระลูกวัด	๑๗๔	๘๖.๑๔
รวม	๒๐๒	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๒๐-๓๐ ปี	๘๔	๔๑.๕๘
๓๑-๔๐ ปี	๖๒	๓๐.๖๙
๔๑-๕๐ ปี	๔๓	๒๑.๒๙
มากกว่า ๕๐ ปี	๑๓	๖.๔๔
รวม	๒๐๒	๑๐๐.๐๐
๓. พรรษา		
น้อยกว่า ๕ พรรษา	๙๐	๔๔.๕๕
๕-๑๐ พรรษา	๖๓	๓๑.๑๙
๑๑-๑๕ พรรษา	๓๐	๑๔.๘๕
๑๖-๒๐ พรรษา	๑๕	๗.๔๓
มากกว่า ๒๐ พรรษา	๔	๑.๙๘
รวม	๒๐๒	๑๐๐.๐๐
๔. วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๗๙	๘๘.๖๑
ปริญญาตรี	๑๖	๗.๙๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๗	๓.๔๗
รวม	๒๐๒	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
๕. วุฒิการศึกษานักธรรม		
ไม่มีวุฒินักธรรม	๕๖	๒๗.๗๒
นักธรรมชั้นตรี	๔๒	๒๐.๘๐
นักธรรมชั้นโท	๕๖	๒๗.๗๒
นักธรรมชั้นเอก	๔๘	๒๓.๗๖
รวม	๒๐๒	๑๐๐.๐๐
๖. วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม		
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๑๘๔	๙๑.๐๙
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๑๑	๕.๔๕
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๕	๒.๔๗
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๒	๐.๙๙
รวม	๒๐๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า พระสงฆ์ที่แบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสถานภาพเป็นพระลูกวัด จำนวน ๑๗๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๑๔ มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๘๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๘ มีพรรษาน้อยกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๙๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๕๕ ไม่มีวุฒินักธรรมและมีวุฒินักธรรมชั้นโท จำนวน ๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗๒ และไม่มีวุฒิเปรียญธรรม จำนวน ๑๘๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๐๙

๔.๒ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒-๔.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = ๒๐๒)

ด้านที่	ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	ระดับประสิทธิผล		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านครูสอนพระปรียัติธรรม	๔.๒๓	๐.๕๐๐	มาก
๒	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๑๔	๐.๕๑๙	มาก
๓	ด้านสื่อการเรียนการสอน	๔.๐๗	๐.๖๒๗	มาก
๔	ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	๔.๑๔	๐.๕๔๓	มาก
ภาพรวม		๔.๑๔	๐.๕๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านครูสอนพระปรียัติธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม

(n = ๒๐๒)

ข้อ	ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม	ระดับประสิทธิผล		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ครูสอนพระปริยัติธรรมเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าคณะปกครองอย่างเป็นทางการ	๔.๒๓	๐.๘๖๔	มาก
๒	ครูสอนพระปริยัติธรรมนุ่งห่มเป็นปริณทล	๔.๒๓	๐.๗๓๓	มาก
๓	ครูสอนพระปริยัติธรรมมีกิริยาท่าทางสำรวมในเวลา ยืน นั่ง เดิน เป็นต้น	๔.๒๓	๐.๗๙๗	มาก
๔	ครูสอนพระปริยัติธรรมเป็นผู้ที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย	๔.๒๗	๐.๗๑๑	มาก
๕	ครูสอนพระปริยัติธรรมมีความเป็นกันเองและไม่มีอคติต่อผู้เรียน	๔.๒๒	๐.๗๓๖	มาก
๖	ครูสอนพระปริยัติธรรมสามารถควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงอยู่เสมอ	๔.๑๓	๐.๗๗๑	มาก
๗	ครูสอนพระปริยัติธรรมสามารถวางตัวเหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะในทุกๆ สถานที่	๔.๒๔	๐.๘๐๑	มาก
๘	ครูสอนพระปริยัติธรรมไม่พูดหรือแสดงอาการลบหลู่ดูหมิ่น บุคคล หรือศาสนาอื่น	๔.๒๗	๐.๗๘๖	มาก
รวม		๔.๒๓	๐.๕๐๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี ๒ ข้อ ได้แก่ (๑) ครูสอนพระปริยัติธรรมเป็นผู้ที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย และ (๒) ครูสอนพระปริยัติธรรมไม่พูดหรือแสดงอาการลบหลู่ดูหมิ่น บุคคล หรือศาสนาอื่น ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูสอนพระปริยัติธรรมสามารถควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงอยู่เสมอ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

ข้อ	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับประสิทธิผล		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	จัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมตรงตามหลักสูตรนักธรรม ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ.๒๕๒๘	๔.๒๘	๐.๗๖๙	มาก
๒	มีการกำหนดแผนการสอนโดยมีระยะเวลาที่ชัดเจน	๔.๑๑	๐.๗๙๓	มาก
๓	จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีกระบวนการที่สามารถถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนได้	๔.๑๓	๐.๗๗๑	มาก
๔	มีการนำวิธีการสอนที่หลากหลายมาใช้	๔.๐๖	๐.๘๖๔	มาก
๕	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามข้อข้องใจ หรือปัญหาต่างๆ ได้	๔.๑๗	๐.๗๒๐	มาก
๖	มีการวัดผลก่อนและหลังเรียน โดยยึดจุดประสงค์ของหลักสูตร	๔.๐๔	๐.๘๒๔	มาก
๗	ส่งเสริมให้มีการอบรมนักธรรมก่อนสอบเป็นประจำทุกปี	๔.๑๔	๐.๗๘๘	มาก
๘	มีรูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	๔.๑๕	๐.๗๘๐	มาก
รวม		๔.๑๔	๐.๕๑๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมตรงตามหลักสูตรนักธรรมตามคำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ.๒๕๒๘ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการวัดผลก่อนและหลังเรียน โดยยึดจุดประสงค์ของหลักสูตร มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านสื่อการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

ข้อ	ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระดับประสิทธิผล		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	มีการใช้แบบเรียนประกอบการสอนตรงตามหลักสูตรหน้ากรรม ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ.๒๕๒๘	๔.๒๘	๐.๗๐๙	มาก
๒	มีการแจกเอกสารประกอบการบรรยายในทุกๆ ครั้ง	๔.๐๔	๐.๘๗๔	มาก
๓	มีการนำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน อาทิ คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์	๓.๙๕	๑.๐๓๘	มาก
๔	มีการประยุกต์ใช้สิ่งที่อยู่รอบตัว มาเป็นสื่อในการสอน	๔.๐๘	๐.๘๓๑	มาก
๕	จัดทำเอกสาร ซีดี หรือ ดีวีดี สรุปสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	๓.๙๔	๐.๙๗๓	มาก
๖	มีการจัดมุมความรู้เพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจ	๔.๐๒	๐.๙๕๑	มาก
๗	สื่อการสอนมีความเหมาะสมกับสถานที่และสภาพแวดล้อม	๔.๑๔	๐.๘๘๑	มาก
๘	สื่อการสอนที่นำมาใช้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น	๔.๐๘	๐.๘๘๕	มาก
รวม		๔.๐๗	๐.๖๒๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการใช้แบบเรียนประกอบการสอนตรงตามหลักสูตรหน้ากรรม ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ.๒๕๒๘ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ จัดทำเอกสาร ซีดี หรือ ดีวีดี สรุปสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

(n = ๒๐๒)

ข้อ	ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ระดับประสิทธิผล		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	การจัดสถานที่เรียนให้มีอุปกรณ์เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน อาทิ โต๊ะเรียน เก้าอี้	๔.๐๙	๐.๘๒๖	มาก
๒	การจัดสถานที่เรียนให้มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	๔.๑๗	๐.๗๓๔	มาก
๓	การจัดสถานที่เรียนให้แยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้นเรียนอย่างชัดเจน	๔.๑๐	๐.๘๖๖	มาก
๔	การจัดสถานที่เรียนให้มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย	๔.๑๗	๐.๗๙๓	มาก
๕	การจัดสถานที่เรียนและบรรยากาศโดยรอบให้มีความร่มรื่น	๔.๑๒	๐.๘๑๖	มาก
๖	การจัดสถานที่เรียนโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน	๔.๑๓	๐.๘๐๖	มาก
๗	การจัดสถานที่เรียนให้มีบรรยากาศสงบ เหมาะสำหรับการเรียนการสอน	๔.๑๔	๐.๘๐๗	มาก
๘	การจัดสถานที่เรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	๔.๑๘	๐.๘๒๙	มาก
รวม		๔.๑๔	๐.๕๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดสถานที่เรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดสถานที่เรียนให้มีอุปกรณ์เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน อาทิ โต๊ะเรียน เก้าอี้ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ของพระสงฆ์มหานิกายที่สังกัดวัดในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีที่ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ตามสมมติฐานการวิจัยที่ ๑-๖ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามสถานภาพ

(n = ๒๐๒)

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	สถานภาพ	$\bar{X}$	S.D	t	df	Sig. (two-tailed)
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม	พระสังฆาธิการ	๔.๒๗	๐.๖๒๙	๐.๔๙๓	๒๐๐	๐.๖๒๓
	พระลูกวัด	๔.๒๒	๐.๔๗๘			
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	พระสังฆาธิการ	๔.๑๘	๐.๕๒๖	๐.๔๙๔	๒๐๐	๐.๖๒๒
	พระลูกวัด	๔.๑๓	๐.๕๑๙			
ด้านสื่อการเรียนการสอน	พระสังฆาธิการ	๔.๐๕	๐.๕๗๘	๐.๑๕๐	๒๐๐	๐.๘๘๑
	พระลูกวัด	๔.๐๗	๐.๖๓๖			
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	พระสังฆาธิการ	๔.๑๗	๐.๔๕๔	๐.๓๑๙	๒๐๐	๐.๗๕๐
	พระลูกวัด	๔.๑๓	๐.๕๕๖			
ภาพรวม	พระสังฆาธิการ	๔.๑๗	๐.๔๘๓	๐.๓๐๙	๒๐๐	๐.๗๕๘
	พระลูกวัด	๔.๑๔	๐.๔๗๐			

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ในด้านครูสอนพระปริยัติธรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามอายุ

(n = ๒๐๒)

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๐.๘๖๘ ๔๙.๔๘๐ ๕๐.๓๔๘	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๐.๒๘๙ ๐.๒๕๐	๑.๑๕๘	๐.๓๒๗
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๓.๒๒๖ ๕๐.๙๑๒ ๕๔.๑๓๘	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๑.๐๗๕ ๐.๒๕๗	๔.๑๘๒*	๐.๐๐๗
ด้านสื่อการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๕.๕๙๒ ๗๓.๓๕๑ ๗๘.๙๔๓	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๑.๘๖๔ ๐.๓๗๐	๕.๐๓๒*	๐.๐๐๒
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๒.๗๘๙ ๕๖.๓๗๓ ๕๙.๑๖๒	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๐.๙๓๐ ๐.๒๘๕	๓.๒๖๖*	๐.๐๒๒
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๒.๗๒๒ ๔๑.๘๓๐ ๔๔.๕๕๒	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๐.๙๐๗ ๐.๒๑๑	๔.๒๘๖*	๐.๐๐๖

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยภาพรวม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๙-๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๙ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

(n = ๒๐๒)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	มากกว่า ๕๐ ปี
		๔.๑๔	๔.๒๙	๓.๙๙	๓.๙๗
๒๐-๓๐ ปี	๔.๑๔	-	-๐.๑๕	๐.๑๕	๐.๑๗
๓๑-๔๐ ปี	๔.๒๙	-	-	๐.๓๐*	๐.๓๒*
๔๑-๕๐ ปี	๓.๙๙	-	-	-	๐.๐๒
มากกว่า ๕๐ ปี	๓.๙๗	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า พระสงฆ์ที่อายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี และมากกว่า ๕๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามอายุ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	มากกว่า ๕๐ ปี
		๔.๑๔	๔.๒๙	๓.๙๗	๓.๙๓
๒๐-๓๐ ปี	๔.๑๔	-	-๐.๑๕	๐.๑๗	๐.๒๑
๓๑-๔๐ ปี	๔.๒๙	-	-	๐.๓๒*	๐.๓๖*
๔๑-๕๐ ปี	๓.๙๗	-	-	-	๐.๐๔
มากกว่า ๕๐ ปี	๓.๙๓	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พระสงฆ์ที่อายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี และมากกว่า ๕๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามอายุ ด้านสื่อการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	มากกว่า ๕๐ ปี
		๔.๐๙	๔.๒๖	๓.๘๑	๓.๘๗
๒๐-๓๐ ปี	๔.๐๙	-	-๐.๑๗	๐.๒๘*	๐.๒๒
๓๑-๔๐ ปี	๔.๒๖	-	-	๐.๔๕*	๐.๓๙*
๔๑-๕๐ ปี	๓.๘๑	-	-	-	-๐.๐๖
มากกว่า ๕๐ ปี	๓.๘๗	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระสงฆ์ที่อายุ ๒๐-๓๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่อายุ ๓๐-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอนมากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี และมากกว่า ๕๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามอายุ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

(n = ๒๐๒)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๒๐-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	มากกว่า ๕๐ ปี
		๔.๑๕	๔.๒๘	๓.๙๙	๓.๙๒
๒๐-๓๐ ปี	๔.๑๕	-	-๐.๑๓	๐.๑๖	๐.๒๓
๓๑-๔๐ ปี	๔.๒๘	-	-	๐.๒๙*	๐.๓๖*
๔๑-๕๐ ปี	๓.๙๙	-	-	-	๐.๐๗
มากกว่า ๕๐ ปี	๓.๙๒	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระสงฆ์ที่อายุ ๓๑-๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มากกว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี และมากกว่า ๕๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามพรรษา

(n = ๒๐๒)

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๗๑๕ ๔๘.๖๓๓ ๕๐.๓๔๘	๔ ๑๙๗ ๒๐๑	๐.๔๒๙ ๐.๒๔๗	๑.๗๓๖	๐.๑๔๓
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๒๑๗ ๕๒.๙๒๑ ๕๔.๑๓๘	๔ ๑๙๗ ๒๐๑	๐.๓๐๔ ๐.๒๖๙	๑.๑๓๓	๐.๓๔๒
ด้านสื่อการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๒.๙๙๖ ๗๕.๙๔๘ ๗๘.๙๔๓	๔ ๑๙๗ ๒๐๑	๐.๗๔๙ ๐.๓๘๖	๑.๙๔๓	๐.๑๐๕
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๙๒๘ ๕๗.๒๓๔ ๕๙.๑๖๒	๔ ๑๙๗ ๒๐๑	๐.๔๘๒ ๐.๒๙๑	๑.๖๕๙	๐.๑๖๑
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๗๖๗ ๔๒.๗๘๕ ๔๔.๕๕๒	๔ ๑๙๗ ๒๐๑	๐.๔๔๒ ๐.๒๑๗	๒.๐๓๔	๐.๐๙๑

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอ จอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

(n = ๒๐๒)

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๐.๘๗๕ ๔๙.๔๗๓ ๕๐.๓๔๘	๒ ๑๙๙ ๒๐๑	๐.๔๓๘ ๐.๒๔๙	๑.๗๖๐	๐.๑๗๕
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๕๘๐ ๕๒.๕๕๘ ๕๔.๑๓๘	๒ ๑๙๙ ๒๐๑	๐.๗๙๐ ๐.๒๖๔	๒.๙๙๐	๐.๐๕๓
ด้านสื่อการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๒.๒๓๔ ๗๖.๗๐๙ ๗๘.๙๔๓	๒ ๑๙๙ ๒๐๑	๑.๑๑๗ ๐.๓๘๕	๒.๘๙๘	๐.๐๕๗
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๔๖๒ ๕๗.๗๐๑ ๕๙.๑๖๒	๒ ๑๙๙ ๒๐๑	๐.๗๓๑ ๐.๒๙๐	๒.๕๒๐	๐.๐๘๓
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๔๙๒ ๔๓.๐๖๐ ๔๔.๕๕๒	๒ ๑๙๙ ๒๐๑	๐.๗๔๖ ๐.๒๑๖	๓.๔๔๙*	๐.๐๓๔

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๕ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวม

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษาสามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสามัญ		
		ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๔.๑๒	๔.๒๙	๔.๕๓
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๔.๑๒	-	-๐.๑๗	-๐.๔๑*
ปริญญาตรี	๔.๒๙	-	-	-๐.๒๔
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๕๓	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า พระสงฆ์ที่วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอ จอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม

(n = ๒๐๒)

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	๒.๗๑๒	๓	๐.๙๐๔	๓.๗๕๘*	๐.๐๑๒
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	๔๗.๖๓๖	๑๙๘	๐.๒๔๑		
	รวม	๕๐.๓๔๘	๒๐๑			
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	๒.๑๒๔	๓	๐.๗๐๘	๒.๖๙๖*	๐.๐๔๗
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	๕๒.๐๑๓	๑๙๘	๐.๒๖๓		
	รวม	๕๔.๑๓๘	๒๐๑			
ด้านสื่อการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	๓.๒๘๕	๓	๑.๐๙๕	๒.๘๖๖*	๐.๐๓๘
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	๗๕.๖๕๘	๑๙๘	๐.๓๘๒		
	รวม	๗๘.๙๔๓	๒๐๑			
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	๒.๓๓๘	๓	๐.๗๗๙	๒.๗๑๖*	๐.๐๔๖
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	๕๖.๘๒๔	๑๙๘	๐.๒๘๗		
	รวม	๕๙.๑๖๒	๒๐๑			
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	๒.๔๕๑	๓	๐.๘๑๗	๓.๘๔๓*	๐.๐๑๑
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	๔๒.๑๐๑	๑๙๘	๐.๒๑๓		
	รวม	๔๔.๕๕๒	๒๐๑			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยภาพรวม ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๗-๔.๒๑

ตารางที่ ๔.๑๗ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม โดยภาพรวม

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีวุฒินักธรรม	นักธรรมชั้นตรี	นักธรรมชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก
		๔.๐๑	๔.๒๓	๔.๒๗	๔.๐๗
ไม่มีวุฒินักธรรม	๔.๐๑	-	-๐.๒๒*	-๐.๒๖*	-๐.๐๖
นักธรรมชั้นตรี	๔.๒๓	-	-	-๐.๐๔	-๐.๐๖
นักธรรมชั้นโท	๔.๒๗	-	-	-	๐.๒๐*
นักธรรมชั้นเอก	๔.๐๗	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมน้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี และนักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๘ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีวุฒินักธรรม	นักธรรมชั้นตรี	นักธรรมชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก
		๔.๑๐	๔.๒๕	๔.๔๐	๔.๑๗
ไม่มีวุฒินักธรรม	๔.๑๐	-	-๐.๑๕	-๐.๓๐*	-๐.๐๗
นักธรรมชั้นตรี	๔.๒๕	-	-	-๐.๑๕	๐.๐๘
นักธรรมชั้นโท	๔.๔๐	-	-	-	๐.๒๓*
นักธรรมชั้นเอก	๔.๑๗	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๙ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีวุฒินักธรรม	นักธรรมชั้นตรี	นักธรรมชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก
		๔.๐๑	๔.๒๓	๔.๒๕	๔.๐๗
ไม่มีวุฒินักธรรม	๔.๐๑	-	-๐.๒๒*	-๐.๒๔*	-๐.๐๖
นักธรรมชั้นตรี	๔.๒๓	-	-	-๐.๐๒	-๐.๐๔
นักธรรมชั้นโท	๔.๒๕	-	-	-	๐.๑๘
นักธรรมชั้นเอก	๔.๐๗	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี และนักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๐ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านสื่อการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีวุฒินักธรรม	นักธรรมชั้นตรี	นักธรรมชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก
		๓.๙๑	๔.๒๓	๔.๑๗	๓.๙๘
ไม่มีวุฒินักธรรม	๓.๙๑	-	-๐.๓๒*	-๐.๒๖*	-๐.๐๗
นักธรรมชั้นตรี	๔.๒๓	-	-	๐.๐๖	๐.๒๕
นักธรรมชั้นโท	๔.๑๗	-	-	-	๐.๑๙
นักธรรมชั้นเอก	๓.๙๘	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นตรี และนักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๑ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษานักธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษานักธรรม			
		ไม่มีวุฒินักธรรม	นักธรรมชั้นตรี	นักธรรมชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก
		๔.๐๓	๔.๒๑	๔.๒๗	๔.๐๕
ไม่มีวุฒินักธรรม	๔.๐๓	-	-๐.๑๘	-๐.๒๔*	-๐.๐๒
นักธรรมชั้นตรี	๔.๒๑	-	-	-๐.๐๖	๐.๑๖
นักธรรมชั้นโท	๔.๒๗	-	-	-	๐.๒๒*
นักธรรมชั้นเอก	๔.๐๕	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นโท มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

(n = ๒๐๒)

ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๑.๔๑๒ ๔๘.๙๓๖ ๕๐.๓๔๘	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๐.๔๗๑ ๐.๒๔๗	๑.๙๐๕	๐.๑๓๐
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๒.๔๓๕ ๕๑.๗๐๓ ๕๔.๑๓๘	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๐.๘๑๒ ๐.๒๖๑	๓.๑๐๘*	๐.๐๒๘
ด้านสื่อการเรียนการสอน	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๔.๕๘๒ ๗๔.๓๖๑ ๗๘.๙๔๓	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๑.๕๒๗ ๐.๓๗๖	๔.๐๖๗*	๐.๐๐๘
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๒.๔๒๗ ๕๖.๗๓๖ ๕๙.๑๖๒	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๐.๘๐๙ ๐.๒๘๗	๒.๘๒๓*	๐.๐๔๐
ภาพรวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ความแตกต่างภายในกลุ่ม รวม	๒.๕๒๒ ๔๒.๐๓๐ ๔๔.๕๕๒	๓ ๑๙๘ ๒๐๑	๐.๘๔๑ ๐.๒๑๒	๓.๙๖๑*	๐.๐๐๙

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยภาพรวม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๓-๔.๒๖

ตารางที่ ๔.๒๓ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม โดยภาพรวม

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิ เปรียญธรรม	ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	ป.ธ.๔- ป.ธ.๖	ป.ธ.๗- ป.ธ.๙
		๔.๑๗	๓.๗๑	๔.๓๖	๓.๙๑
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๔.๑๗	-	๐.๔๖*	-๐.๑๙	๐.๒๖
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๓.๗๑	-	-	-๐.๖๕*	-๐.๒๐
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๔.๓๖	-	-	-	๐.๔๕
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๓.๙๑	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๔ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิ เปรียญธรรม	ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	ป.ธ.๔- ป.ธ.๖	ป.ธ.๗- ป.ธ.๙
		๔.๑๖	๓.๗๐	๔.๓๘	๔.๐๖
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๔.๑๖	-	๐.๔๖*	-๐.๒๒	๐.๑๐
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๓.๗๐	-	-	-๐.๖๘*	-๐.๓๖
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๔.๓๘	-	-	-	๐.๓๒
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๔.๐๖	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๕ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านสื่อการเรียนการสอน

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิ เปรียญธรรม	ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	ป.ธ.๔- ป.ธ.๖	ป.ธ.๗- ป.ธ.๙
		๔.๑๐	๓.๔๗	๔.๒๘	๓.๗๕
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๔.๑๐	-	๐.๖๓*	-๐.๑๘	๐.๓๕
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๓.๔๗	-	-	-๐.๘๑*	-๐.๒๘
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๔.๒๘	-	-	-	๐.๕๓
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๓.๗๕	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๖ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

(n = ๒๐๒)

วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ไม่มีวุฒิ เปรียญธรรม	ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	ป.ธ.๔- ป.ธ.๖	ป.ธ.๗- ป.ธ.๙
		๔.๑๖	๓.๗๐	๔.๓๕	๔.๐๐
ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	๔.๑๖	-	๐.๔๖*	-๐.๑๙	๐.๑๖
ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓	๓.๗๐	-	-	-๐.๖๕*	-๐.๓๐
ป.ธ.๔-ป.ธ.๖	๔.๓๕	-	-	-	๐.๓๕
ป.ธ.๗-ป.ธ.๙	๔.๐๐	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า พระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ในขณะเดียวกัน พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม น้อยกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษา ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม
ในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๖ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ตามสมมติฐานที่ ๑-๖

สมมติฐาน	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	๐.๓๐๙	-	๐.๗๕๘	-	✓
สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๔.๒๙๖	๐.๐๐๖	✓	-
สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๒.๐๓๔	๐.๐๙๑	-	✓
สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๓.๔๔๙	๐.๐๓๔	✓	-
สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๓.๘๔๓	๐.๐๑๑	✓	-
สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	-	๓.๙๖๑	๐.๐๐๙	✓	-

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และมีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนปัจจัยของพระสงฆ์ ได้แก่ สถานภาพ และพรรษา ไม่พบความแตกต่าง

๔.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) นำเสนอข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

๔.๔.๑ ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๘

ตารางที่ ๔.๒๘ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบางรูป ขาดเทคนิคและวิธีการสอนที่กระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียน	๑. คณะสงฆ์ควรอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนที่ให้แก่ครูสอน เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้สามารถกระตุ้นและสร้างความสนใจแก่ผู้เรียน
๒. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบางรูป มีการกีดขวาง เนื่องด้วยรับผิดชอบภาระหน้าที่ภายในวัดหลากหลายหน้าที่ จึงทำให้เกิดปัญหาในการทำหน้าที่สอนได้ไม่เต็มเวลา	๒. ควรจัดให้ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมทำหน้าที่สอนเต็มตามตารางเวลา
๓. ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบางรูปสูบบุหรี่ในห้องเรียน ซึ่งเป็นการรบกวนผู้เรียนบางรูป และก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่งดงาม	๓. ควรรณรงค์ให้ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมงดเว้นหรือเลิกสูบบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานที่ที่ทำการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ทั้งในและนอกห้องเรียน

๔.๔.๒ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๙

ตารางที่ ๔.๒๙ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ผู้สอนบางรูปจัดการเรียนการสอนโดยเน้นรูปแบบการท่องจำ ไม่มีการวิเคราะห์ ขยายความ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดความเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้จริงได้	๑. ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นวิเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้จริง
๒. ระยะเวลาในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม มีจำกัดเพียงประมาณ ๓ เดือนในระหว่างเข้าพรรษา ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการเรียนการสอนในแผนกธรรมซึ่งมีเนื้อหาสาระมาก	๒. ควรจัดเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น โดยอาจจัดสอนแก่ภิกษุผู้อุปสมบทเข้ามาแล้วในทันที โดยไม่ต้องรอให้ถึงช่วงเข้าพรรษา
๓. พระภิกษุบางรูปไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนพระปริยัติธรรม อาจเป็นเพราะอุปสมบทเข้ามาด้วยกระทำตามพระเพณีนิยม หรือบิดา มารดา บังคับ มิได้อุปสมบทเข้ามาด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าและจริงจัง	๓. สร้างแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม หรือออกเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อบังคับให้ผู้อุปสมบทต้องเรียน-สอบพระปริยัติธรรม อย่างน้อยในระดับนักธรรมชั้นตรี รวมถึงมีมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่ประพฤติฝ่าฝืนอย่างจริงจัง
๔. พระภิกษุบางรูปไม่ให้ความสำคัญในการสอบธรรมสนามหลวง เมื่อลงชื่อสอบไว้ ก็ได้เข้าสอบโดยไม่มีเหตุจำเป็น	๔. เจ้าอาวาสในแต่ละสำนักเรียนควรจัดรางวัล เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้สอบธรรมสนามหลวงได้ และจักได้เป็นการกระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียนด้วย

๔.๔.๓ ด้านสื่อการเรียนการสอน

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านสื่อการเรียนการสอน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๐

ตารางที่ ๔.๓๐ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านสื่อการเรียนการสอน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบางแห่งขาดงบประมาณสนับสนุน จัดซื้อ จัดสร้าง จัดหา อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน	๑. ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อ จัดหา จัดสร้าง อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์ เพื่อนำมาตั้งเป็นกองทุนเพื่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรประจำสำนักศาสนศึกษา
๒. สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบางแห่งใช้หนังสือ ตำราเรียน ที่ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน ผู้สอนใช้คู่มือการสอนจากสำนักพิมพ์หนึ่ง แต่ผู้เรียนใช้หนังสือเรียนของอีกสำนักพิมพ์หนึ่ง	๒. ควรกำหนดคู่มือการสอนของครูผู้สอนและแบบเรียนของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จากสำนักพิมพ์เดียวกัน
๓. สื่อที่ใช้ในการสอนบางประเภทไม่เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน อาทิ โปรเจคเตอร์ซึ่งไม่เหมาะกับห้องที่มีแสงมาก เป็นต้น	๓. ควรเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน

๔.๔.๔ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๑

ตารางที่ ๔.๓๑ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. สถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของบางสำนักเรียน ไม่แยกเป็นเอกเทศจากเสนาสนะอื่น ขาดความสงบ สบาย และมีความเสี่ยงดังรบกวนในบางโอกาส บรรยากาศในการเรียนการสอนจึงไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าที่ควร	๑. ควรจัดสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็นเอกเทศจากเสนาสนะอื่น
๒. ห้องเรียนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมบางแห่ง มีอากาศร้อนในเวลาช่วงบ่าย ทำให้บรรยากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน	๒. ควรจัดเครื่องปรับอากาศหรือเครื่องระบายความร้อนในห้องเรียน หรืออาจปลูกต้นไม้เพื่อบังแสงแดดที่ส่องมายังห้องเรียนในช่วงเวลาบ่าย
๓. กิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมส่วนใหญ่อยู่แต่ภายในห้องเรียน เมื่อจัดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลานาน อาจทำให้เกิดความเครียดแก่ผู้เรียน	๓. ควรเปลี่ยนสถานที่เรียนบ้าง ในโอกาสที่สมควร เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดแก่ผู้เรียน

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับประสิทธิผล การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๗ รูป ดังนี้

๑) พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร)	ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอจอมบึง
๒) พระครูสุพจน์บุญญากร (สมนต์ สิริปัญโญ)	ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภอจอมบึง
๓) เจ้าอธิการชูชาติ โชติโกโร	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลจอมบึง-เบิกไพร
๔) พระครูสังฆรักษ์ชวลิต ญาณชลิโต	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลด่านทับตะโก-แก้มอัน
๕) พระครูรัตนกิตติวัฒน์ (ประยูร อนุตตโร)	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลรางบัว-เบิกไพร
๖) พระครูปลัดอรุณ อรุโณ	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๑
๗) พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินธโร)	ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า โดยภาพรวมของประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในปัจจุบันนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการของแต่ละสำนักเรียน^๑ เริ่มต้นที่ผู้บริหารในระดับสูงลงมาถึงผู้ปฏิบัติ ที่จะต้องร่วมกันหาแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามมา^๒ กล่าวได้ว่า จะต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมประกอบ กล่าวคือ ต้องจัดให้มีการอบรมและพัฒนาบุคลากรทางคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นระบบเดียวกัน^๓ โดยในส่วนของคณะสงฆ์ในอำเภอควรคัดเลือกพระสงฆ์ผู้มีความรู้ความสามารถให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม และต้องพัฒนาผู้เรียนควบคู่ไปด้วยกันอย่างตั้งในใจจริงทั้ง ๒ ฝ่าย^๔ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่า สถิติจำนวนพระสงฆ์จำพรรษามีจำนวนลดน้อยลงมาก การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจึงควรปรับเปลี่ยนรูปแบบของการเรียนการสอนมาเป็นรูปแบบของการเรียนรวมในสำนักประจำตำบล^๕ สำหรับปัญหาอุปสรรคสำคัญที่พบในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในปัจจุบัน คือ ขาดงบประมาณ^๖ และขาดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น^๗ และเมื่อจำแนกตามรายด้านของการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

^๑ สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ชวลิต ญาณชลิโต, เจ้าคณะตำบลด่านทับตะโก-แก้มอัน, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^๓ สัมภาษณ์ เจ้าอธิการชูชาติ โชติโกโร, เจ้าคณะตำบลจอมบึง-เบิกไพร, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^๔ สัมภาษณ์ พระครูปลัดอรุณ อรุโณ, เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๑, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^๕ สัมภาษณ์ พระครูรัตนกิตติวัฒน์ (ประยูร อนุตตโร), เจ้าคณะตำบลรางบัว-เบิกไพร, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^๖ สัมภาษณ์ พระครูสุพจน์บุญญากร (สมนต์ สิริปัญโญ), รองเจ้าคณะอำเภอจอมบึง, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^๗ สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร), เจ้าคณะอำเภอจอมบึง, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

๔.๕.๑ ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม

การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสำหรับพระสำหรับพระภิกษุสามเณรในปัจจุบันมี ๓ ระดับ คือ นักธรรมและธรรมศึกษา ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก^๙ ในแต่ละสำนักเรียนมีเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาในฐานะเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา^{๑๐} การจัดการเรียนการสอนภายในสำนักเรียนโดยทั่วไปขึ้นตรงกับเจ้าสำนักเรียน^{๑๑} ในส่วนของครูสอนพระปริยัติธรรมในแต่ละสำนักศาสนศึกษาเป็นพระสงฆ์ผู้ได้รับพิจารณาแต่งตั้งโดยเจ้าคณะจังหวัด^{๑๒} โดยปกติแล้วผู้ที่ได้รับการพิจารณาต้องมีคุณสมบัติสอบได้ในระดับนักธรรมชั้นเอกแล้ว และต้องเป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในความเป็นสมณะ คือ มีความสงบกาย วาจา ใจ โดยสมบูรณ์ เป็นผู้ควบคุมกิเลส ตั้งอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญา^{๑๓} เป็นผู้ทรงความรู้ ใช้ถ้อยคำสุภาพ ประพฤติตนตามหลักพระธรรมวินัยเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์^{๑๔} อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของแต่ละวัดในอำเภोजอมบึงยังแตกต่างกันตามศักยภาพของแต่ละสำนักเรียน กล่าวคือ เป็นการจัดการเรียนการสอนตามความสามารถของแต่ละวัดแต่ละสำนักเรียน^{๑๕}

๔.๕.๒ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนของแต่ละสำนักเรียน มีความแตกต่างกันไป บางสำนักเรียนมีครูบาอาจารย์ที่มีประสบการณ์สูง^{๑๖} มีเครื่องมือเครื่องมือพร้อมก็จัดการเรียนการสอนได้มาตรฐานสูง^{๑๗} แต่ในทุกๆ สำนักเรียนต้องจัดให้มีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมตรงตามหลักสูตรนักธรรมตามคำสั่งมหาเถรสมาคม พ.ศ.๒๕๒๘ จะหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติได้^{๑๘} ปัญหาที่พบคือ พระภิกษุผู้บวชใหม่บางรูปไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนพระปริยัติธรรม อาจเป็นเพราะอุปสมบทเข้ามาด้วยกระทำตามพระเพณีนิยม มิได้อุปสมบทเข้ามาด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า^{๑๙} เจ้าอาวาสซึ่งมีฐานะเป็นหัวหน้าสำนักเรียนจึงต้องให้ความสำคัญ^{๒๐} และพูดจูงใจ ให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ^{๒๑} และควรรณรงค์ให้มีการอบรมนักธรรมก่อนสอบเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ผู้เข้าสอบในทุกๆระดับ^{๒๒}

^๙ สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร), เจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๑} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการชูชาติ โชติโกโร, เจ้าคณะตำบลจอมบึง-เบิกไพร, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูสุพจน์บุญญากร (สุนต์ สิริปัญโญ), รองเจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูรัตนกิตติวัฒน์ (ประยูร อนุตตโร), เจ้าคณะตำบลรางบัว-เบิกไพร, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูปลัดอรุณ อรุโณ, เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๑, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ขวลิต ญาณชลิต, เจ้าคณะตำบลด่านทับตะโก-แก้มอัน, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูรัตนกิตติวัฒน์ (ประยูร อนุตตโร), เจ้าคณะตำบลรางบัว-เบิกไพร, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูสุพจน์บุญญากร (สุนต์ สิริปัญโญ), รองเจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร), เจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๐} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการชูชาติ โชติโกโร, เจ้าคณะตำบลจอมบึง-เบิกไพร, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ขวลิต ญาณชลิต, เจ้าคณะตำบลด่านทับตะโก-แก้มอัน, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูปลัดอรุณ อรุโณ, เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๑, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

๔.๕.๓ ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างความกระจำชัดให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้โดยง่าย^{๒๒} เป็นเครื่องมือช่วยให้ครูผู้สอนไม่เหน็ดเหนื่อยมาก^{๒๓} สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความทันสมัย เช่น โน้ตบุ๊ก โปรเจคเตอร์ ฯลฯ^{๒๔} หากครูสอนพระปริยัติธรรมได้เรียนรู้วิธีการใช้และสามารถนำเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมได้ก็เป็นการดียิ่ง^{๒๕} เนื่องจาก โดยปกติระยะเวลาในการจัดการการเรียนการสอนนักธรรม จะมีขึ้นภายในระหว่างช่วงเข้าพรรษา เวลาประมาณ ๓ เดือน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก เมื่อเข้าพรรษาแล้วตามประเพณีจะไม่มีผู้อุปสมบทหรือเข้ามาบวชเรียน เป็นอันว่าจะได้ทราบจำนวนผู้เรียนสุทธิเมื่อเข้าพรรษา นั้นเอง^{๒๖} แต่ระยะเวลาในระหว่างจำพรรษา ๓ เดือนนี้ พระภิกษุสามเณรต้องเรียนและสอบธรรมตาม รวม ๔ วิชา ซึ่งมีเนื้อหาสาระมาก แต่มีเวลาจำกัดเพียง ๓ เดือน^{๒๗} ดังนั้น สื่อการเรียนการสอนที่ดี ก็จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจบทเรียนได้ง่ายในระยะเวลาที่จำกัด^{๒๘}

๔.๕.๔ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมของผู้เรียน^{๒๙} โดยหลักการ อาคารสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมต้องมีลักษณะสะอาด คงทนแข็งแรงและปลอดภัย^{๓๐} มีต้นไม้ให้ร่มเงาอยู่ในบริเวณมากพอสมควรเพื่อส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจที่ดีแก่ผู้เรียน^{๓๑} เจ้าสำนักเรียนจึงต้องเข้าใจหลักการจัดการปรับให้สภาพแวดล้อมเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ เพื่อเป็นเครื่องช่วยให้การจัดการศึกษาในทุกรูปแบบได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างดี^{๓๒} แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบัน คือ หลายสำนักเรียนไม่มีอาคารเรียนโดยเฉพาะ^{๓๓} อาศัณศาลาการเปรียญ หรือกุฏิสงฆ์ ใช้เป็นห้องเรียนชั่วคราวเพื่อจัดการเรียนการสอน^{๓๔} วัดที่ยังขาดอาคารเรียนเป็นสัดส่วนจึงควรจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นเพื่อประโยชน์ในระยะยาวต่อไป^{๓๕}

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ชวลิต ญาณชลิต, เจ้าคณะตำบลด่านทับตะโก-แก้มอัน, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูรัตนกิตติวัฒน์ (ประยูร อนุตฺตโร), เจ้าคณะตำบลรางบัว-เบิกไพร, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูปลัดอรุณ อรุโณ, เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๑, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (กัญไฮ ชุตินฺธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร), เจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูสุพจน์บุญญากร (สุนนต์ สิริปญโญ), รองเจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๘} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการชูชาติ โชติโกโร, เจ้าคณะตำบลจอมบึง-เบิกไพร, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโชติคุณ (กัญไฮ ชุตินฺธโร), เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๒, ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูปลัดอรุณ อรุโณ, เจ้าคณะตำบลปากช่อง เขต ๑, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ชวลิต ญาณชลิต, เจ้าคณะตำบลด่านทับตะโก-แก้มอัน, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๓๒} สัมภาษณ์ เจ้าอธิการชูชาติ โชติโกโร, เจ้าคณะตำบลจอมบึง-เบิกไพร, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

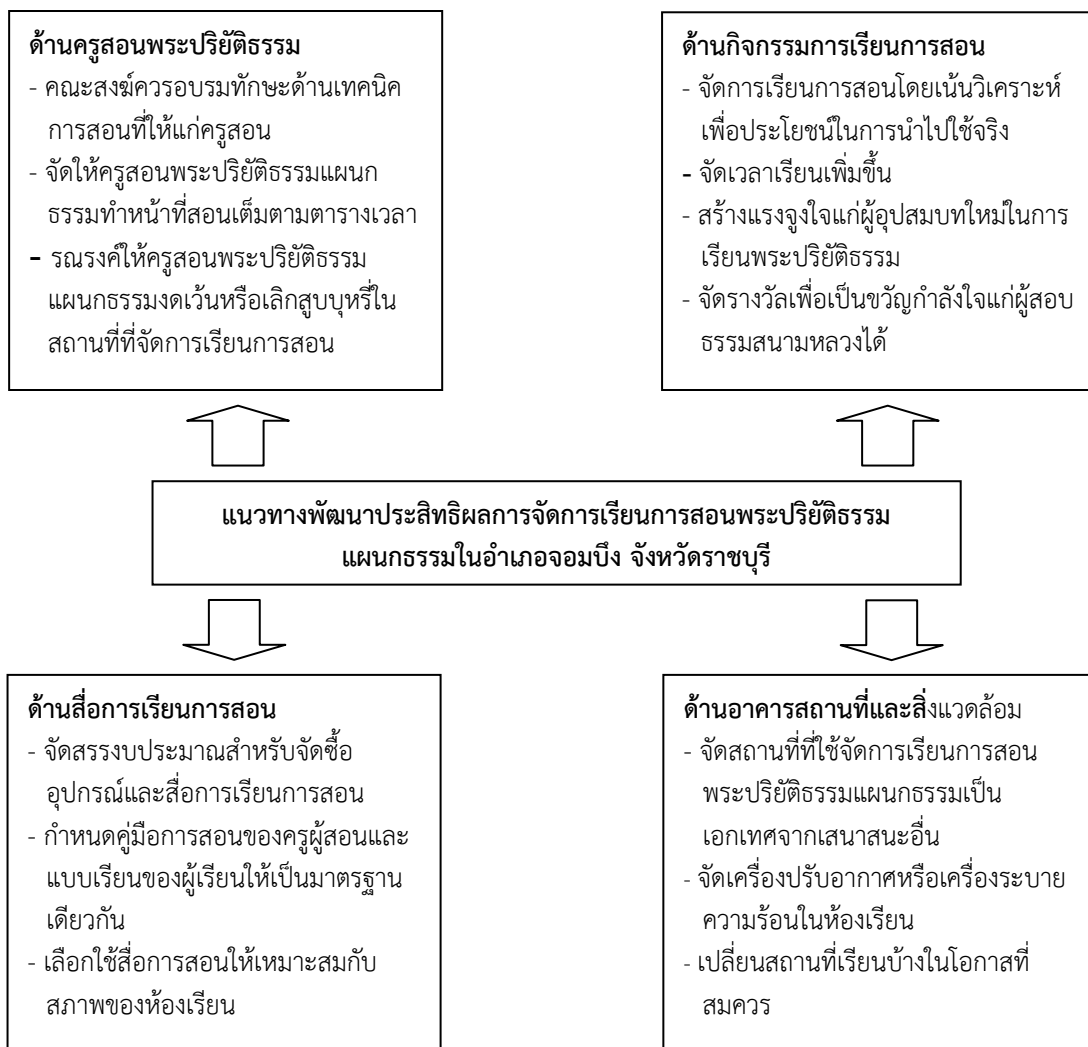
^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูสุพจน์บุญญากร (สุนนต์ สิริปญโญ), รองเจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร), เจ้าคณะอำเภोजอมบึง, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๖.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูรัตนกิตติวัฒน์ (ประยูร อนุตฺตโร), เจ้าคณะตำบลรางบัว-เบิกไพร, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖.

๔.๖ สรุปลองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปลองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” รายละเอียดดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ แนวทางพัฒนาประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี^{๓๖}

^{๓๖} จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย.

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ซึ่งจำแนกตามรายด้านของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม มีแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพ ดังนี้ คณะสงฆ์ควรอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนที่ให้แก่ครูสอน เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้สามารถกระตุ้นและสร้างความสนใจแก่ผู้เรียน, ควรจัดให้ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมทำหน้าที่สอนเต็มตามตารางเวลา และควรรณรงค์ให้ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมงดเว้นหรือเลิกสูบบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานที่ที่ทำการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ทั้งในและนอกห้องเรียน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพ ดังนี้ ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นวิเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้จริง, ควรจัดเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น โดยอาจจัดสอนแก่ภิกษุผู้อุปสมบทเข้ามาแล้วในทันที โดยไม่ต้องรอให้ถึงช่วงเข้าพรรษา, ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนพระปริยัติธรรม หรือออกเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อบังคับให้ผู้อุปสมบทต้องเรียน-สอบพระปริยัติธรรม อย่างน้อยในระดับนักธรรมชั้นตรี รวมถึงมีมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่ประพฤติฝ่าฝืนอย่างจริงจัง และเจ้าอาวาสในแต่ละสำนักเรียนควรจัดรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้สอบธรรมสนามหลวงได้เพื่อกระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียน

ด้านสื่อการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพ ดังนี้ ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อ จัดหา จัดสร้าง อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์ เพื่อนำมาตั้งเป็นกองทุนเพื่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรประจำสำนักศาสนศึกษา, ควรกำหนดคู่มือการสอนของครูผู้สอนและแบบเรียนของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จากสำนักพิมพ์เดียวกัน และควรเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน

ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพ ดังนี้ ควรจัดสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็นเอกเทศจากเสนาสนะอื่น, ควรจัดเครื่องปรับอากาศหรือเครื่องระบายความร้อนในห้องเรียน หรืออาจปลูกต้นไม้เพื่อบังแสงแดดที่ส่องมายังห้องเรียนในช่วงเวลาบ่าย และควรเปลี่ยนสถานที่เรียนบ้าง ในโอกาสที่สมควรเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดแก่ผู้เรียน